

Fukuyama (column)

Afgelopen zondag keek ik met veel interesse naar een interview op Buitenhof met de wereldberoemde politicoloog Francis Fukuyama. Hij ziet dat zowel links als rechts de liberale democratie bedreigen.

“Links heeft identiteitspolitiek. Dat leidt tot intolerantie van bepaalde meningen, met name op universiteiten en in de media. Die willen geen vrijheid van meningsuiting, maar leggen orthodoxie op. Het gaat heel erg om persoonlijke dingen als gender of ras. (...) Maar het is niet te vergelijken met de dreiging van rechts. Een herverkiezing van Trump kan over twee jaar leiden tot de ondergang van de Verenigde Staten.”

Een goed en herkenbaar verhaal. Toch miste ik in zijn beschouwing twee zaken. Ten eerste dat het liberalisme niet de hoeder is van onze moderne westerse democratie. Het denken in democratische modellen, vindt mijns inziens zijn oorsprong in onze monarchieën en haar overwegend christelijke waarden uit een tijd dat het liberalisme nog geboren moest worden. Ten tweede - wat Fukuyama niet noemde - dat het kapitalisme zelf de grootste bedreiging vormt voor onze democratie.

Dat zie ik vooral terug in Nederland, waar een kleine zeer rijke elite nog altijd de dienst uitmaakt. Groot-kapitalisten, industriëlen en hun aandeelhouders, die tegen de stroom in almaar rijker worden. Dat heeft alles te maken met ons belastingklimaat, waarin werk onevenredig wordt belast en winst en vermogen nauwelijks. Een gevolg hiervan is dat modale verdieners op den duur de politiek en haar langdurige gestuntel en onuitlegbare keuzes definitief de rug zullen toekeren. Neem de toeslagenaffaire, onvoldoende gecompenseerde Groningse huiseigenaren, hoge btw op gezonde voeding en een niet meer op te brengen energienota. Een klimaat waarin we wel de boeren onevenredig hard aanpakken, maar niet Shell, Ahold, Schiphol, Tata Steel of Chemours (om er maar een paar te noemen)! Tel daarbij de gevolgen op van de vermarkting van energie, openbaar vervoer en gezondheidszorg – belangrijke liberale waarden! – en de chaos is compleet. De gewone burger profiteert hier nauwelijks van mee.

Dus zolang wij onze democratie op één adem blijven noemen met liberalisme, marktwerking en groei zal dit systeem op den duur vanzelf imploderen. Willen wij onze moderne democratie kunnen blijven koesteren dan vraagt dit om andere keuzes, nieuwe kaders, spelregels, perspectieven en andere leiders.